

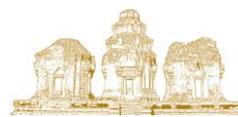
แนวทางการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน GUIDELINES FOR CREATING REGULATIONS FOR COMMUNITY ENTERPRISE GROUPS WITH PUBLIC PARTICIPATION

อนูรัตน์ พรหมฤทธิ์¹, จิรายุ ทรัพย์สิน², วันชัย สุขตาม³, สิริพัฒน์ ลากจิตร์⁴, ศศิธร ศูนย์กลาง⁵,
นพฤทธิ์ จิตรสายธาร⁶, ชัย สมรภูมิ⁷, วิเชียร พรหมแก้ว⁸, อธิมาศร เพิ่มพูน⁹
Anurat Phromrit¹, Jirayu Supsin², Wanchai Suktam³, Siripat Labachit⁴, Sasithorn Center⁵,
Nopparit Jitsaithan⁶, Chai Somrathum⁷, Wichian Promkaew⁸, Athimart Permpoon⁹
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์¹⁻⁹
Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University¹⁻⁹
E-mail : wanchai2526@srru.ac.th⁸

ได้รับบทความ: 13 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2567; ตอปรับตีพิมพ์: 28 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน ได้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประธานคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชนและประชาชนชาวบ้าน และนักวิชาการ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาพรรณนารายละเอียด ดีความ และอธิบายความ ผลการวิจัย พบว่า 1) ศักยภาพของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ มี 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านความร่วมมือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการตลาด และปัจจัยด้านเทคโนโลยี และ 2) การสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน มีกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามกรอบคุณลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางและกรอบการดำเนินงานในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่การร่างข้อบังคับ การปรับปรุงข้อบังคับ และการลงมติรับรองข้อบังคับ 3) ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวทางการกระจายผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 4) ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยในแต่ละด้านได้กำหนดขั้นตอนและกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในแต่ละด้านมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยเน้นให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล ไปจนถึงการปรับปรุงข้อบังคับ ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้

คำสำคัญ : แนวทาง, การสร้าง, ข้อบังคับ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, การมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

This research aimed to study the potential of community enterprise group integration and creation of community enterprise group regulations with public participation. Qualitative research methodology was used, using in-depth interviews as the data collection tool, with 30 key informants including relevant officials, committee chairs and members of community enterprise groups, community leaders and local scholars, and academics, using purposive selection methods and using content analysis techniques to describe details, interpret and explain the research results. It was found that 1) The potential of the integration of the organic agricultural community enterprise group with a self-sufficient lifestyle in Ban Tung Ko, Nong Methee Subdistrict, Tha Tum District, Surin Province, has 6 factors: resource factors, knowledge factors, cooperation factors, management factors, marketing factors, and technology factors 2) Creating community enterprise group regulations with public participation. There is a mechanism for public participation in creating community enterprise group regulations according to the 4-step public participation framework, namely 1) Step 1: Participation in planning is the participation of the people in determining the direction and framework of operations in creating community enterprise group regulations 2) Step 2: Participation in operations is the participation of the people in the creation of community enterprise group regulations, from drafting the regulations, revising the regulations, and voting to approve the regulations. 3) Step 3: Participation in receiving benefits is the participation of the people in determining the guidelines for distributing benefits from the operations of the community enterprise group and 4) Step 4: Participation in monitoring and evaluation is the participation of the people in monitoring and evaluating the performance of the community enterprise group. In each area, the steps and mechanisms for public participation are clearly defined. In order for community enterprise group members to truly participate in every step of the community enterprise group regulation creation process, the public participation mechanism in each area has clear steps. Emphasizing that community enterprise group members participate in every step, from planning, operations, monitoring and evaluation, to the improvement of regulations, which will help community enterprise groups become stronger and more successful.

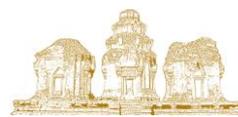

Keywords: Guidelines, Creation, Rules, Community Enterprise Group, Public Participation
บทนำ

ประเทศไทยได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการตลาดและการส่งออก ส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจในภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตเพื่อยังชีพ มาเป็นการผลิตเพื่อการค้า ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ (ชยาพร วัฒนศิริ และคณะ, 2553) ทำให้ภาคอุตสาหกรรมและบริการ เป็นภาคหลักในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (กษมาพร พวงประยงค์, 2554) การปรับเปลี่ยนการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สำหรับศักยภาพบ้านทุ่งโก หมู่ที่ 2 ตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ เป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านที่มีแผนชุมชนตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้านจากทุกภาคส่วนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในขณะเดียวกันบ้านทุ่งโกเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานระดับหนึ่งซึ่งพบได้จากหลักฐานทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอันเป็นแหล่งสั่งสมซึ่งองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อที่ถือปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ในส่วนของกองทุนชุมชนนั้นเป็นเพียงการดำเนินการบางคุ่ม และจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านประจำเดือน การทำประชาคม รวมทั้งการร่วมบุญประเพณีของหมู่บ้านกลับพบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีเยี่ยม สังคมแห่งเครือญาติ เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน ตั้งแต่กระบวนการให้ความร่วมมือวางแผนกิจกรรม ออกความคิดเห็น แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การเข้าร่วมกิจกรรมกระทั่งเสร็จสิ้นกิจกรรม

ในขณะเดียวกัน หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้ดำเนินโครงการบริการทางวิชาการของหลักสูตร ซึ่งเป็นโครงการตามความต้องการของชุมชนที่ต้องการพัฒนาและต่อยอด และเป็นโครงการที่เกิดจากการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนและชุมชนอื่นต่อไป ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในนาม “วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก” เกิดขึ้น รหัสจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน คือ 4-32-03-09/1-0015 เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2565 ดังนั้น จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโกและสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโกโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน นำไปสู่การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโกให้ตรงจุดและก่อให้เกิดประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดเกิดประโยชน์ในภาพรวมของกลุ่มและชุมชน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องโดยส่วนรวมอย่างครอบคลุมทั่วถึงและสิ่งที่สำคัญยิ่งที่สุดจากประเด็นต่าง ๆ นั้นก็คือ “ผลลัพธ์ (Out Come)” ที่เกิดจากการพัฒนาข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโกโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน มากำหนดเป็น “ยุทธศาสตร์ (Strategic)” เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยสามารถบูรณาการเรียนการสอนได้อย่างลงตัวก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน เพื่อบรรลุถึงผลลัพธ์ที่ดีมีคุณภาพในท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 เอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 การสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.2.2 การสร้างกรอบแนวคิดเชิงสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จากการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 30 คน

1.2 ประเภทผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ทรงคุณวุฒิได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างข้อบังคับและการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ นักวิชาการ ผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และผู้มีส่วนร่วม จำนวน 30 คน ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน 2) ประธานคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 15 คน 3) ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 6 คน และ 4) นักวิชาการ จำนวน 4 คน

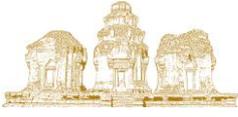
2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2.1 การศึกษาวิจัยเอกสาร โดยใช้หลักการวิเคราะห์และสังเคราะห์นำมาสังเคราะห์ในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกรอบมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน แล้วนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามสัมภาษณ์ภายใต้คำแนะนำและคำปรึกษาของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ จัดทำเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.2 การศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการที่ครอบคลุมถึงประเด็นการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลบริบทของข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแนวทางการพัฒนา รวมถึงปัญหาและอุปสรรค

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ตั้งแต่เดือนมกราคม 2566 – เดือน สิงหาคม 2566 โดยจำแนกออกเป็นจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์

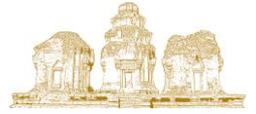
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลภาคทฤษฎี ข้อมูลภาคสนาม และการสังเคราะห์ข้อมูลแยกแยะผลการวิจัย แล้วจัดหมวดหมู่ใหม่ให้เห็นปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้ดังนี้

1. ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากการสัมภาษณ์โดยภาพรวมศักยภาพของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรในพื้นที่บ้านทุ่งโก จำนวน 2 ครั้ง พร้อมกับสนทนาแกนนำในแต่ละกลุ่มจำนวน 3 ครั้ง เพื่อเสนอปัญหา เรื่อง การใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว พบว่า ประชาชนและแกนนำในชุมชนทั้งหมดเห็นชอบกับการแก้ไขปัญหาเรื่องการลดการใช้ปุ๋ยเคมีและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนในชุมชน ต่อมาจึงเกิดการแลกเปลี่ยนประเด็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมีและค่าใช้จ่ายที่ใช้ต่อการทำนาในชุมชน พร้อมกับมีการสำรวจข้อมูลเรื่องค่าใช้จ่ายจากการใช้ปุ๋ยเคมี ผนวกกับสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายการใช้ปุ๋ยเคมีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการทำนาของเกษตรกรบ้านทุ่งโก ชุมชนจึงได้มีการกำหนดเป้าหมายที่จะมุ่งเน้นให้บ้านทุ่งโกเป็นหมู่บ้านลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว เพื่อลดรายจ่ายและผลกระทบจากการใช้ปุ๋ยเคมี โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในนาม “วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก” เกิดขึ้น รหัสจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน คือ 4-32-03-09/1-0015 เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2565 ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ในหลายมิติ อาทิ เกิดการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ตามทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อทดแทนหรือลดการใช้ปุ๋ยเคมี การทดลองทำนาอินทรีย์เปรียบเทียบกับการทำนาเคมี ซึ่งผลเป็นที่น่าพอใจจากผลการประเมินถอดบทเรียนของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2565 ที่ผ่านมา พบว่า การทำนาอินทรีย์โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นตนเองมีผลผลิตเทียบเท่าและรสชาติหอมอร่อยเม็ดสวย กระทั่งสามารถจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในรอบแรกได้ 900 กิโลกรัม ทั้งนี้มีเสียงสะท้อนและความต้องการของสมาชิกและชุมชนที่อยากให้มีโครงการลักษณะการต่อยอดเพื่อยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีในการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง การพัฒนาศักยภาพและแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเกษตรกร รวมถึงการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำประมงของคนในพื้นที่เป็นหลักที่จะทำให้เศรษฐกิจฐานรากเกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ จากความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการเกษตรในชุมชนสู่แนวทางเกษตรอินทรีย์และวิถีพอเพียง โดยวิสาหกิจชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ ผลไม้อินทรีย์ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการรวมกลุ่มเพื่อการตลาดและจำหน่ายสินค้า

สำหรับศักยภาพของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านทรัพยากร บ้านทุ่งโกเป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ เช่น ดินที่อุดมด้วยอินทรีย์วัตถุ สภาพอากาศเหมาะสมสำหรับการทำเกษตรกรรม มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่เพียงพอสำหรับการอุปโภคบริโภคและการเกษตร และมีป่าชุมชนเป็นแหล่งอาศัยของพืชพรรณและสัตว์ป่านานาชนิด ซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผักและผลไม้หลากหลายชนิด ซึ่งสามารถนำมาผลิตเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ นอกจากนี้ ชุมชนบ้านทุ่งโกยังมีความหลากหลายของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่สามารถใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ได้ เช่น ข้าว ถั่ว งา ผัก ผลไม้ สมุนไพร และสัตว์เลี้ยง เช่น ไก่ เป็ด สุกร เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้สามารถนำมาพัฒนาเป็นสินค้าและบริการที่หลากหลาย 2) ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ชุมชนบ้านทุ่งโกมีภูมิความรู้และประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์และวิถีพอเพียงที่สืบทอดกันมายาวนาน องค์ความรู้เหล่านี้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง รวมทั้งมีจิตสำนึกและความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ชุมชนยังมีความพร้อมในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และวิถีพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ผ่านการศึกษาอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ 3) ปัจจัยด้านความร่วมมือ ชุมชนบ้านทุ่งโกมีความร่วมมือที่ระหว่งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ความร่วมมือเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง นอกจากนี้ ชุมชนยังมีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการกำหนดโครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกอย่างชัดเจน มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ 5) ปัจจัยด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มเพื่อการตลาดและจำหน่ายสินค้า ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้แก่เกษตรกร จากศักยภาพดังกล่าว ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในชุมชน ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนฯ ยังมีการขยายผลการดำเนินงานไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรในชุมชนอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดสุรินทร์และพื้นที่ใกล้เคียง และ 6) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด

2. ระยะที่ 2 เพื่อสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้แนวคิดตามกรอบคุณลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

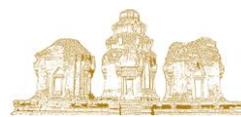
2.1 ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า มีกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อม เป็นการจัดทำแผนการดำเนินการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กำหนดกรอบและแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชน และประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน 2) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น เป็นการระดม

ความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน โดยใช้วิธีการจัดประชุมกลุ่มย่อย จัดเวทีประชาคม และจัดทำแบบสอบถาม 3) การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล เป็นการสรุปประเด็นสำคัญที่ได้รับจากการระดมความคิดเห็นและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ 4) การมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อเสนอแนะ เป็นการจัดทำร่างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ร่างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็น และปรับปรุงร่างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามความเห็นของประชาชน และ 5) การมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อสมาชิก เป็นการนำเสนอร่างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อสมาชิกเพื่อพิจารณาและลงมติรับรองต่อไป

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการร่างข้อบังคับ เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการร่างข้อบังคับ โดยคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ใช้วิธีการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน จัดทำแบบสอบถามออนไลน์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน และจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น เมื่อคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะทำการเผยแพร่ให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อ่านและให้ความเห็น โดยคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ใช้วิธีการเผยแพร่ร่างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก อีเมล และจัดประชุมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และ 3) การมีส่วนร่วมในการลงมติ เมื่อคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับความเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแล้ว จะได้นำข้อเสนอแนะมาพิจารณาปรับปรุงข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และนำข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลงมติรับรอง

2.3 ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลประโยชน์ในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการกระจายผลประโยชน์ โดยให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการกำหนดแนวทางการกระจายผลประโยชน์ โดยใช้วิธีการจัดประชุมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จัดทำแบบสอบถามออนไลน์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการกระจายผลประโยชน์ โดยใช้วิธีการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อพิจารณาแนวทางการจัดสรรผลประโยชน์ เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการจัดสรรผลประโยชน์ และเข้าร่วมเวทีประชาคมเพื่อรับฟังผลการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับความเป็นธรรมในการรับผลประโยชน์ ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้

2.4 ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัด สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการกำหนดตัวชี้วัด 2) การมีส่วนร่วมในการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูล ตามตัวชี้วัดที่กำหนด โดยให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมในการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการจัดให้มีการรายงานผลการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูลต่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผล โดยมีการรายงานผลการติดตามและประเมินผลต่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 4) การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงข้อบังคับ โดยดำเนินการจัดให้มีการรายงานผลการติดตามและประเมินผลต่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

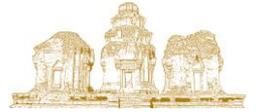
จากสรุปผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาศักยภาพของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก ตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรในพื้นที่บ้านทุ่งโก เพื่อคุยและประชุมอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 2 ครั้ง พร้อมกับสนทนาแนะนำในแต่ละกลุ่ม อีกจำนวน 3 ครั้ง เพื่อเสนอปัญหา เรื่อง การใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว จากมติที่ประชุม พบว่า ประชาชนและแกนนำในชุมชนทั้งหมดเห็นชอบกับการแก้ไขปัญหาเรื่องการลดการใช้ปุ๋ยเคมีและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนในชุมชน จากกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในนาม “วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก” เกิดขึ้น รหัสจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน คือ 4-32-03-09/1-0015 เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2565 ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ในหลายมิติ อาทิ เกิดการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ตามทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อทดแทนหรือลดการใช้ปุ๋ยเคมี การทดลองทำนาอินทรีย์เปรียบเทียบกับการทำนาเคมี ซึ่งผลเป็นที่น่าพอใจจากผลการประเมินถอดบทเรียนของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2565 ที่ผ่าน มา พบว่า การทำนาอินทรีย์โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นตนเองมีผลผลิตเทียบเท่าและรสชาติหอมอร่อย เม็ดสวย กระทั่งสามารถจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในรอบแรกได้ 900 กิโลกรัม ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก มีศักยภาพ 6 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านความร่วมมือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการตลาด และปัจจัยด้านเทคโนโลยี จากศักยภาพดังกล่าว ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในชุมชน ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนฯ ยังมีการขยายผลการดำเนินงานไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรในชุมชนอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนบ้านทุ่งโกมีปัจจัยด้านทรัพยากร องค์ความรู้ และความร่วมมือที่เอื้อต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง โดยชุมชนบ้านทุ่งโกมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีภูมิความรู้และประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์ที่สืบทอดกันมายาวนาน และมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนฯ เหล่านี้

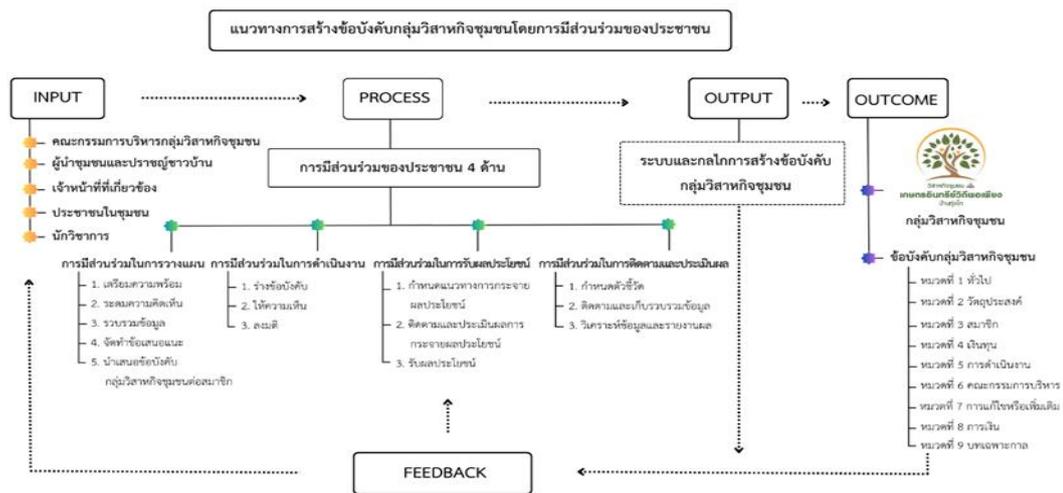
ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนฯ ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัญชลี กำริสุ เขมิกา ทองเรือง และสำราญ วิเศษ (2566 : 171-189) พบว่า กลุ่มควรมีการกำหนด วัตถุประสงค์ ระเบียบข้อบังคับ กฎเกณฑ์ หรือกติกาในการทำงานของกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษรการร่วม และนารินจง วงศ์อุต และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์ (2564 : 60-74) พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมรักษา ผลประโยชน์ มีส่วนร่วมการดำเนินงาน มีส่วนร่วมการตัดสินใจ ระดับมาก และมีส่วนร่วมการประเมินผล ระดับมาก การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำและร่วมกันออกข้อบังคับระเบียบสำหรับกลุ่มผู้ใช้น้ำ

2. ระยะที่ 2 ผลการวิจัยการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยมีส่วนร่วมของ ประชาชน พบว่า มีกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามกรอบ คุณลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางและกรอบการดำเนินงานในการสร้างข้อบังคับกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน 2) ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ดำเนินการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่การร่างข้อบังคับ การปรับปรุงข้อบังคับ และการลง มติรับรองข้อบังคับ 3) ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการกำหนดแนวทางการกระจายผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 4) ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยในแต่ละด้านได้กำหนดขั้นตอนและ กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมอย่าง แท้จริงในทุกขั้นตอนของการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ จัดทำขึ้นมีความเป็นธรรม โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความสำคัญต่อความเข้มแข็งและความสำเร็จ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีกฎระเบียบและ แนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ดังนั้น กลไกการมีส่วนร่วม ของประชาชนในแต่ละด้านมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยเน้นให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในทุก ขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล ไปจนถึงการปรับปรุง ข้อบังคับ ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ยังได้ ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดให้มีช่องทางและ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สะดวกและเข้าถึงง่าย และการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และเป็นการนำเสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการ ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะช่วยให้กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก มีความ ชัดเจนและครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล ไป จนถึงการปรับปรุงข้อบังคับ นอกจากนี้ ยังมี การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชนแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตระหนัก

ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จัดทำขึ้นมีความเป็นธรรม โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโกประสบความสำเร็จในการพัฒนาและดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโกยังมีปัจจัยด้านทรัพยากร องค์ความรู้ และความร่วมมือที่เอื้อต่อการพัฒนาอีกด้วย ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ชุมชนบ้านทุ่งโกมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีภูมิความรู้และประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์ที่สืบทอดกันมายาวนาน และมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนฯ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนฯ ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจินตนา สุริยะศรี (2566 : 462-474) พบว่า การปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับให้เหมาะสมและมีการนำไปใช้ และการบริหารงานเป็นระบบและตรวจสอบได้

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ภาพที่ 1 แนวทางการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา : อนุรัตน์ พรหมฤทธิ และคณะ

จากภาพที่ 1 แสดงแนวทางการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน มีระบบและกลไกสำคัญจากการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ประการ ได้แก่ 1) ระบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นการระดมความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชน เพื่อให้ข้อบังคับมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของข้อบังคับ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการกระจายผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างทั่วถึงและเหมาะสม และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล : เป็นการติดตามและตรวจสอบการ

ดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 2) กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยกลไกหลัก 5 ประการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม เป็นการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อบังคับแก่ประชาชนในชุมชน การระดมความคิดเห็น เป็นการรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การประชาพิจารณ์ การสัมมนา การสอบถามความคิดเห็น เป็นต้น การร่างข้อบังคับ เป็นการรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนมาจัดทำเป็นร่างข้อบังคับ การจัดทำข้อเสนอแนะ เป็นการนำเสนอร่างข้อบังคับให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพิจารณาและจัดทำข้อเสนอแนะ และการเสนอข้อบังคับต่อสมาชิก เป็นการนำเสนอร่างข้อบังคับที่ผ่านการแก้ไขและเพิ่มเติมจากคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สมาชิกพิจารณาและอนุมัติ 3) กระบวนการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 คณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเตรียมความพร้อมโดยจัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านระดมความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชน ขั้นตอนที่ 3 คณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจัดทำร่างข้อบังคับตามความคิดเห็นของประชาชน ขั้นตอนที่ 4 คณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจัดประชุมเพื่อพิจารณาข้อเสนอแนะจากประชาชนและจัดทำข้อบังคับฉบับสมบูรณ์ และขั้นตอนที่ 5 คณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเสนอข้อบังคับต่อสมาชิกเพื่อพิจารณาและอนุมัติ และ 4) ผลลัพธ์ การสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จะทำให้ข้อบังคับมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเป็นที่ยอมรับจากสมาชิก ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน

1.1.1 ควรจัดทำแผนการดำเนินการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกขั้นตอน โดยกำหนดกรอบและแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน

1.1.2 ควรประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับทราบข้อมูลและมีส่วนร่วมในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

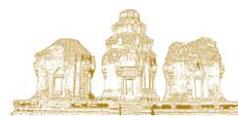
1.2 ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.2.1 ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการร่างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การระดมความคิดเห็น การจัดทำร่างข้อบังคับ การเผยแพร่ร่างข้อบังคับเพื่อรับฟังความคิดเห็น และการปรับปรุงร่างข้อบังคับ

1.2.2 ควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การจัดกิจกรรมเวทีประชาคม การจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ การเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ

1.3 ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

1.3.1 ควรให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการกระจายผลประโยชน์ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับความเป็นธรรมในการรับผลประโยชน์

1.3.2 ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการกระจายผลประโยชน์ เพื่อให้มั่นใจว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างเหมาะสม

1.4 ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

1.4.1 ควรให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การติดตามและประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.2 ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผล เพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้าใจถึงผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.2 ควรศึกษาผลของการสร้างข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กษมาพร พวงประยงค์. (2554). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินตนา สุริยะศรี. (2566). “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู”. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม 2566.
- ชยาพร วัฒนศิริ และคณะ. (2553). *การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของผักเกษตรอินทรีย์ (รายงานการวิจัย)*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นารินจง วงศอดุต และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์. (2564). “ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่”. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*. ปีที่ 15 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม 2563, 109 – 117.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)*.
- อัญชลี กำริสุ เขมิกา ทองเรือง และสำราญ วิเศษ. (2566). “แนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดนครพนม”. *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน 2566, 171 - 118.